BRUNO WALTER – OMAGIU LUI VINCENZ MANZ CAVALER DE MARIENSEE

OVIDIU BÂTĂ

Bruno Walter – a Tribute to Vincenz Manz of Mariensee

(*Abstract*)

The following article continues the series of studies on the life and activity of the first entrepreneurs in the mining, exploitation and processing of mineral deposits in the mountains of Bukovina, i. e. Anton Manz of Mariensee (1757–1830), Vincenz Manz of Mariensee (1800–1865) and Bruno Walter (1830–1890). The author publishes, in Romanian translation, the article by which Bruno Walter pays tribute to Anton Manz's nephew, Vincenz Manz, who continued and developed his uncle's work in Bukovina. He died on July 10, 1865.

The article, dated Borșa, July 16, 1865, appeared in German language in the newspaper "Bukowina" (Chernivtsi, no. 87, Sunday, July 23, 1865, p. 2–3).

Keywords: Vincenz Manz of Mariensee, *labore et perseverantia*, Bukovina, Iacobeni, Prisaca Dornei, Pojorâta, mining industry, colonies, settlers.

La scurt timp de la anexarea Bucovinei, Monarhia Habsburgică, interesată să aducă noi venituri „*à conto* visteriei", a căutat să pună în evidență și să valorifice bogățiile solului și subsolului acestei noi provincii prin înființarea de fabrici diferite (de piele, de postav, de pânză, de sticlă, de prelucrarea lemnului, prăjitorii de potasă, fierbători de silitră, cuptoare de cărămizi și de var etc.), prin înființarea de mine în munții înalți care „deschid speranța unor mine de aur, de argint și de plumb"[1], de saline etc.

În domeniul exploatării resurselor de subsol s-au evaluat zăcămintele cunoscute și exploatate în forme rudimentare, s-a constituit o comisie care a efectuat investigații și prospecțiuni geologice pentru identificarea unor zăcăminte noi și s-au luat

[1] *Bucovina în primele descrieri geografice, istorice, economice și demografice*, ediție bilingvă îngrijită, cu introduceri, postfețe, note și comentarii de acad. Radu Grigorovici, prefață de D. Vatamaniuc, București, Editura Academiei Române, 1998, p. 50–51.

Analele Bucovinei, **XXVI**, *2* (53), p. 429–436, Rădăuți – București, 2019

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

măsuri pentru valorificarea lor într-un grad cât mai ridicat prin prelucrarea industrială a metalelor extrase.

Printre cei care s-au implicat în investigarea zonei montane a Bucovinei îi putem aminti pe naturalistul francez Balthasar Hacquet, pe Georg Gottlieb Pusch, Karl Lill von Lilienbach, Johann Paul Hoffmann, Franz von Kolowrat, Johann Thaddäus Peithner von Lichtenfels (consilier aulic şi comisar imperial), Johann Méhes von Viski.

Spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, întreprinzători austrieci vin în Bucovina şi cumpără întreprinderile existente – în anul 1796, industriaşul styrian Anton Manz de Mariensee cumpără întreprinderile de la Iacobeni, aduce minieri germani calificaţi, construieşte noi instalaţii, descoperă noi zăcăminte de minereuri pe care le pune în exploatare – sau înfiinţează unele noi – cum este cazul mandatarului Karl Kalita care, în anul 1801, pune în funcţiune exploatările miniere de la Stulpicani –, iau în arendă în condiţii avantajoase perimetre ce cantonau zăcăminte de minereuri, păduri, păşuni, fâneţe etc., devenind, astfel, atât industriaşi, cât şi feudali.

Am prezentat, în numerele anterioare ale revistei „Analele Bucovinei”, o serie de studii referitoare la viaţa şi activitatea primilor întreprinzători în domeniul minier, al exploatării şi prelucrării zăcămintelor de minereuri din munţii Bucovinei – Anton Manz de Mariensee (1757–1830)[2], Vincenz Manz de Mariensee (1800–1865)[3] – şi a celui care, prin pregătire şi dăruire, şi-a adus o importantă contribuţie la cunoaşterea şi exploatarea zăcămintelor din partea de sud a Bucovinei, consilierul superior de administraţie minieră Bruno Walter (1830–1890)[4].

Dorim să continuăm acest ciclu prin publicarea în limba română a articolului prin care consilierul minier Bruno Walter aducea un omagiu celui care a fost Vincenz Manz cavaler de Mariensee, nepotul lui Anton Manz de Mariensee şi continuatorul activităţii începute de acesta.

Articolul este datat Borşa, 16 iulie 1865 – Bruno Walter era administrator al minelor de cupru şi al fabricilor de aici –, respectiv la scurt timp după decesul lui Vincenz Manz (10 iulie 1965), şi a fost publicat, în limba germană, în ziarul cernăuţean „Bukowina”, anul IV, nr. 87, duminică, 23 iulie 1865, p. 2–3.

Traducerea în limba română şi îngrijirea textului au fost făcute de Ştefănița-Mihaela Ungureanu şi Ovidiu Bâtă.

[2] Ovidiu Bâtă, „Anton Manz von Mariensee (1757–1830), întemeietor al mineritului modern în Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi – Bucureşti, anul XXIV, nr. 2 (49), [iulie – decembrie] 2017, Editura Academiei Române, p. 561–570.

[3] Idem, „Vincenz Manz von Mariensee – proprietar de întreprinderi miniere şi metalurgice în Bucovina”, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi – Bucureşti, anul XXV, nr. 1 (50), [ianuarie – iunie] 2018, Editura Academiei Române, p. 123–140.

[4] Idem, „Bruno Walter (1830–1890), consilier minier la întreprinderile Manz şi Fondul Religionar”, în „Analele Bucovinei”, Rădăuţi – Bucureşti, anul XXVI, nr. 1 (52), [ianuarie – iunie] 2019, Editura Academiei Române, (sub tipar).

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

„Vincenz Manz Cavaler De Mariensee †[5]

În 11 iulie, mormântul s-a închis peste trupul unui bărbat cunoscut în cercuri largi, care a fost destinat să joace un rol important în dezvoltarea economică a acestei țări de coroană a Monarhiei austriece.

Vincenz Manz cavaler de Mariensee, proprietar al minei de la Iacobeni din Bucovina, a murit în 10 iulie după câteva luni de suferință din cauza bolilor de stomac și hepatice. Cu o zi înainte de data stabilită pentru înmormântare, mii de persoane, locuitori din împrejurimi, mari și mici, tineri și bătrâni, au fost prezente în Iacobeni. Clerul de diferite confesiuni, conducători ai autorităților politice și funcționarilor camerali, oaspeți ai stațiunii balneare vecine Dorna, funcționari ai complexului de mine, muncitori din fabrici, mulțimi de țărănci și țărani români în costume de sărbătoare se grăbeau să-i ofere defunctului un ultim omagiu. O dată în plus se cuvenea onorată amintirea omului care, prețuit în cercurile înalte pentru noblețea sufletului său, a oferit întotdeauna tuturor angajaților, în timpul celor 37 de ani de activitate în Bucovina, dovezi ale bunătății și grijii sale pentru bunăstarea materială și spirituală a acestora.

Chiar dacă în ultimii ani de viață împrejurările i-au fost potrivnice și nu i-a mai fost ușor să le poarte de grijă ca de obicei, prezența în număr atât de mare a populației a fost cea mai strălucită dovadă că faptele sale bune, atât de numeroase în trecut, au rămas vii și adânc întipărite în inimile celor cărora le-au fost destinate.

Cortegiul funerar a fost condus de clerul romano-catolic și cel greco-oriental. Minerii s-au apropiat cu lămpile aprinse, sicriul a fost purtat spre ultimul loc de odihnă de către funcționari ai fabricilor. După ce parohul local a ținut o ultimă cuvântare și sicriul a fost coborât în mormânt, minerii și toți cei prezenți i-au urat celui care a fost prietenul și binefăcătorul lor, în zgomotul asurzitor al salvelor de pușcă și cu ochii în lacrimi, un ultim «Noroc bun!».

Vincenz Manz cavaler de Mariensee, născut în 6 mai 1800, a fost fiul maiorului cezaro-crăiesc Vincenz Manz cavaler de Mariensee și al soției sale, născută baronesa Alfson. Și-a început cariera în domeniul minier frecventând cursurile Academiei de Mine din Chemnitz, în anul 1917, pe care a absolvit-o în anul 1819. În continuare, a intrat în serviciul statului austriac, mai întâi în cadrul Administrației Camerale din Neusohl și, ulterior, ca secretar al Direcției cezaro-crăiești din Salzburg. Relațiile de familie l-au determinat însă, curând, să renunțe la cariera începută și să intre în serviciul unchiului și celui dintâi fondator al complexului de mine din Bucovina, Anton Manz de Mariensee, în anul 1825, ca director adjunct. După moartea merituosului director de fabrică Johann Méhes, el a preluat direcțiunea în anul 1827, dar, la scurt timp după aceea, a început tratativele cu proprietarul privind preluarea complexului minier, tratative încheiate în anul 1828 printr-un contract de vânzare-cumpărare.

[5] Bruno Walter, „Vincenz Manz Ritter von Mariensee †”, în „Bukowina”, Czernowitz, IV. Jahrgang, nr. 87, Sonntag 23. Juli 1865, p. 2–3.

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

Spiritul temerar al fondatorului primelor fabrici a creat, în ținutul sălbatic din sudul Bucovinei, în cele dintâi decenii ale acestui secol (XIX) – fidel rămânând *motto*-ului său, *labore et perseverantia* – un punct de plecare respectabil pentru viitoarele întreprinderi din domeniul mineritului. Sub aspect comercial, inițierea şi dezvoltarea acestui demers au fost cele care i-au asigurat acestui întreprinzător bucovinean unul dintre primele locuri în rândul proprietarilor particulari de fabrici.

Exploatarea deja începută a zăcămintelor a fost continuată cu sârguință şi extinsă în teritoriile învecinate din Transilvania şi Maramureş. Chiar dacă succesul acestor întreprinderi miniere a rămas mult sub așteptări şi li se poate reproşa o prea mare extindere, ele au fost o adevărată binecuvântare pentru acest ținut.

Inginerul minier a fost cel care, cu prilejul exploatărilor, a amenajat un drum de acces. A defrişat mai întâi zona, permițând accesul comercianților spre Ungaria, Transilvania şi Bucovina. În prezent, «drumul lui Manz»[6], lung de 10 mile, este străbătut săptămânal de caravane cu sute de căruțe, de la Iacobeni până la Borşa. Ele transportă produse ieftine din târguri în regiunile nevoiaşe.

În urma achiziționării fabricilor, mina de cupru de la Pojorâta s-a dezvoltat în mod îmbucurător. Producția de cupru brut a crescut de la 700 de chintale la aproape dublu, depăşind, în cele din urmă, 2 000 de chintale. Cele două cuptoare de topire a cuprului, existente, s-au dovedit insuficiente, prin urmare s-a trecut la construirea celui de-al treilea şi la extinderea instalațiilor de concasare.

Odată cu dezvoltarea agriculturii şi cu deschiderea căilor de comunicație a crescut şi cererea de fier. Țăranul de rând dorea pluguri mai bune, inginerul construia maşini, căruțele țărăneşti, vechi de când lumea, cu roți groase, au dispărut, făcând loc carelor uşoare, cu roți întărite cu fier.

Cel mai mare avânt l-a cunoscut însă industria fierului, în urma arendării terenurilor. Deşi acest lucru a fost temporar, el a influențat dezvoltarea fabricilor şi a favorizat schimbul comercial dintre acestea şi negustorii din Moldova. Fabricile livrau produse din fontă, tot felul de unelte din fier, pluguri, sape (pentru cultivarea porumbului şi a viței de vie), iar negustorii asigurau necesarul de fructe pentru muncitori. Diferența de preț era achitată numerar.

O creştere a producției de fier a devenit în curând o necesitate stringentă iar existența fabricilor de fier constituia un avantaj economic deosebit. Minereul, care

[6] „Drumul lui Manz – este un drum făcut după jumătatea secolului al XIX-lea, pentru transportul samarizat, pe cai, a minereului de la Burloaia la topitoria de minereu din Iacobeni a lui Anton Manz. De fapt, nepotul său, Vincenz Manz, este cel care cumpără, începând din anul 1853, cuxe (acțiuni) la asociațiile miniere care lucrau în zona Baia Borşa. Drumul, vizibil fără probleme şi acum, porneşte din spatele fostei clădiri a administrative a minei Burloaia, trece pe la Piatra Scrisă (cu inscripții din secolul al XIX-lea, probabil de cei care au realizat drumul), urcă în Cornul Nedeii, coborând apoi pe pârâul Vâlcănescu în Valea Bistriței Aurii, înainte de Şesuri". www.muntiimaramuresului.ro/.../196-borsa (12 iunie 2019); Drumul lui Manz, construit în 1841 pentru transportul minereului cu căruțele de la Baia Borşa la Cârlibaba, traversând creasta dintre Maramureş şi Bucovina pe un traseu pitoresc, a fost utilizat până în anul 1862; cf. Teofil Ivanciuc, „Completări la repertoriul arheologic al județului Maramureş", în „Marmația", 14, Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie al Maramureşului, Baia Mare, 2017, p. 16.

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

se căuta mai mult în zonele mai îndepărtate de coloniile miniere şi furnale, se găsea acum în cantitate suficientă în apropierea acestora. Pe suprafeţe întinse, zona de micaşist ascunde zăcăminte de limonit, mangan, foarte mult magnetit şi hematit. Formaţiunile jurasice conţin zăcăminte de hematit compact, iar gresiile neocomiene conţin foarte multe zăcăminte de siderit (sferosiderit).

O mai bună exploatare a acestor zăcăminte de minereuri situate în imediata apropiere a cuptoarelor de topire a fost condiţia de bază pentru creşterea producţiei de fier, devenită atât de necesară. Răposatul director de mine şi-a dat seama de acest lucru şi nu a dat doar dispoziţiile corespunzătoare, ci a participat cu deosebit interes la aplicarea lor întru buna funcţionare a exploatării miniere.

Rezultatele obţinute în acest domeniu pot fi considerate ca extrem de satisfăcătoare. Manganul de calitate şi uşor de topit a fost exploatat în cantităţi mari în mai multe puncte situate avantajos sau în locuri deja cunoscute. Manganul se găseşte în cantităţi inepuizabile în natură, în apropierea imediată a fabricii principale de fier din Iacobeni. Exploatarea magnetitului a fost extinsă pe teritoriul Transilvaniei şi Ungariei.

A apărut mina Colacu Nou cu stratele ei masive de limonit şi siderit, unde, în treacăt fie spus, s-a dat în folosinţă [în anul 1850, n.n. – O. B.] cea dintâi maşină cu aburi stabilă din Bucovina pentru scoaterea apei şi a minereului prin puţuri şi, în cele din urmă, a fost scoasă la lumină bogăţia în sferosiderite a vechilor strate de gresie din Carpaţi.

Zonele împădurite concesionate fabricilor de la Iacobeni nu mai puteau furniza lemnul necesar producerii cărbunelui, de aceea Vincenz Manz a arendat alte păduri, situate, în cea mai mare parte, pe malul stâng al Bistriţei, până la izvoare. Râul Bistriţa Aurie, a cărui albie a fost amenajată pentru plutărit, a devenit calea principală de aprovizionare pentru fabrica de fier din Iacobeni. Pe râu se transporta lemnul pentru cărbune către staţia de ardere amenajată în acest scop în Valea lui Manz [Tolovanu, n.n. – O. B.] la o depărtare de 5 mile de Iacobeni, staţie prevăzută cu 27 de cuptoare de ardere.

Odată cu asigurarea progresivă a factorilor care condiţionau producţia ridicată de fier, furnalele şi atelierele de rafinare existente au devenit, la rândul lor, insuficiente. Lucrările de extindere şi îmbunătăţire au început cu reconstrucţia totală a furnalului mai vechi, «Margareta». Mai târziu, a urmat construirea furnalului «Josef», înalt de 36 de picioare, şi a unui cuptor cu cupolă, care satisface pe deplin cerinţele moderne. Cererea frecventă de părţi componente ale maşinilor agricole din fier a dus la înfiinţarea unui atelier specializat în acest sens. Acesta este dotat cu maşini de alezat şi frezat, strunguri, bancuri de rindeluit, maşini de şlefuit şi ascuţit, tocile şi o fierărie proprie.

Pentru a face faţă producţiei de bare de fier, cuptorul de rafinare de la fierăria din Prisaca Dornei a fost transformat într-unul cu două focare; în anul 1839, fierăria de la Freudental a fost dotată cu şase cuptoare de rafinare, cu ciocanele aferente şi s-au construit încă 40 de case pentru colonişti; în fine, în clădirea de mari dimensiuni a fierăriei din Valea lui Manz s-au amenajat alte şase focare.

Populaţia a crescut proporţional cu dezvoltarea fabricilor. Dar, aşa cum inteligenţa minerului, a fierarului şi a maşinistului este dezvoltată prin natura meseriei,

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

care este plină de pericole sau cere iscusință, tot așa și spiritul smerit al minerului cere, în orele de liniște, stimulare și refacere. Progresul material generează, în cazul muncitorului, aspirații de natură sufletească, de care Vincenz Manz de Mariensee a ținut cont pe deplin și a venit în întâmpinarea lor, ca de obicei, înainte ca ele să fie exprimate prin rugăminți.

Înființarea școlilor din Iacobeni, Louisental – Pojorâta, Eisenau – Prisaca Dornei și Freundental – Vatra Moldoviței, amenajarea interioară a bisericii din Iacobeni, suplimentarea veniturilor preoților și ale învățătorilor nu au fost doar pe măsura nevoilor stringente, ci și pe măsura bunătății și nobleței inimii sale. Aceste fapte sunt tot atâtea dovezi ale spiritului său de integritate, care va dăinui mult timp după moartea sa și ale cărui roade bogate se văd deja în prezent, căci unde altundeva decât în locurile civilizate – ca la Iacobeni – se poate observa că fiecare muncitor poate să citească și să scrie?

Procesul de dezvoltare și finalizare a fabricilor, descris pe scurt, s-a desfășurat în primele două decenii de după achiziționarea acestora. Ceea ce a început cu inițiativa curajoasă a primului fondator, s-a transformat, la sfârșitul anilor ’40, prin hărnicie și consecvență, într-o realizare măreață. Drumurile permit accesul în pădurile odinioară aproape imposibil de exploatat. În ele se aude toporul tăietorului de lemne sau ciocănitul răsunător și monoton al fierarului. Elemente folositoare, ascunse în natură, au fost puse în slujba industriei. Apa alimentează mori, ateliere și ciocane. Prelucrătorul toarnă fierul plugului care trebuie să are pământul.

Șase colonii primitoare, locuite de peste 4 000 de suflete, sunt răspândite pe o suprafață de 10 mile pătrate. Locuința și îmbrăcămintea muncitorului din fabrică arată bunăstarea acestuia, bisericile și școlile arată că grija pentru suflet nu a fost uitată. Serviciile administrației Manz sunt căutate, fiii funcționarilor primesc o educație profesională superioară în cadrul școlilor și academiilor miniere, pe cheltuiala fabricii.

În cadrul uzinelor lucrează 4 000 de oameni, unii direct, alții indirect, pe perioadă determinată. Printre cei din urmă se află și locuitorii români din satele aflate în vecinătatea coloniilor, care aduc minereul de fier, și rusnacii din zona Putilei, care sunt angajați din când în când ca tăietori de lemne.

Prin producția de argint, plumb, cupru și fier, impozanta întreprindere aduce o mică contribuție la sporirea bunăstării provinciei. Tot ea i-a oferit statului o populație capabilă să plătească impozite. În fruntea ei se află mult respectatul proprietar, onorat de muncitorii lui ca un părinte, și care, din altruism, folosește cea mai parte din venitul obținut din activitatea fabricilor pentru a le aduce noi îmbunătățiri.

Chiar și un nespecialist trebuie să recunoască că baza pe care s-a construit o astfel de întreprindere în atât de scurt timp, ar trebui să fie una solidă și sănătoasă. Acest lucru iese și mai mult în evidență știind că toate aceste colonizări și construcții au fost realizate din fonduri proprii, fără capital străin, cu atât mai mult cu cât, în anul 1827, fabricile au fost preluate cu datorii.

Anii 1848 și 1849, care au zguduit continentul, au avut grele urmări pentru complexul de fabrici din Bucovina, dar au reprezentat un punct de cotitură în

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

dezvoltarea ulterioară a acestuia. Fabricile erau bine gospodărite. Minereul se găsea în cantităţi mari în incinta atelierelor şi a minelor, în păduri se aflau suficiente lemne. Depozitele erau pline de provizii de fier brut, bare de fier şi unelte, iar în magazii erau stocate cantităţi mari de cereale.

În anul 1949, au avut loc masive concentrări şi mişcări de trupe ale armatei cezaro-crăieşti în zona minieră, care au trebuit să fie încartiruite pe teritoriul coloniilor. Vincenz Manz de Mariensee, însufleţit de elan patriotic, a făcut sacrificii importante pentru interesele statului austriac, pentru care, în semn de recunoştinţă, i-a fost acordat Ordinul «Leopold». Deşi din cauza stării de război nu a putut să-şi facă meseria ca de obicei, activitatea din cadrul fabricilor i-a hrănit speranţa că vremurile de odinioară se vor reîntoarce curând. Proviziile au fost consumate, fără însă să fie înlocuite; nu mai erau muncitori şi tăietori de lemne care să se ocupe de aprovizionare. Prin urmare, întreprinderea, care era atât de bine organizată şi fără datorii, a ajuns, în anul 1850, fără provizii, fără materiale de producţie, cheltuind capitalul disponibil în numerar şi, când şi acesta s-a terminat, a rămas cu o datorie considerabilă.

Anii care au urmat n-au fost deloc potriviţi pentru redresarea fabricilor. Fondul de credit era aproape epuizat, comerţul şi tranzacţiile stagnau. Industria consumatoare de produse obţinute în fabrică îşi revenea greu şi se limita, ca toţi consumatorii, la un minim necesar. Cererea de produse era mai mică, banii se puteau împrumuta numai cu dobânzi mari şi alimentele necesare muncitorilor se găseau la preţuri de speculă.

În anul 1852, la presiunea creditorilor, pentru datoriile reieşite din evidenţele contabile au trebuit să fie emise polițe de schimb – cel mai dificil de acoperit tip de obligaţiuni pentru întreprinzătorii minieri. Pentru menţinerea unei situaţii cât de cât stabile, s-a trecut la restrângerea activităţii fabricilor la strictul necesar, anularea construcţiilor şi cheltuielilor care nu erau obligatorii şi limitarea subvenţiilor pentru mina de plumb de la Cârlibaba, care mai fusese abandonată o dată, în anul 1820, din cauza lipsei de profit. Mai rămânea de evaluat capacitatea întreprinderii de a se susţine singură. Datoriile au crescut şi s-au apropiat, la sfârşitul anilor ’50, de suma de jumătate de milion de guldeni. Când însă, în acelaşi timp, minereul de cupru de la mina din Pojorâta, atât de profitabilă până atunci, a început să fie găsit tot mai rar, când producţia a început să scadă proporţional, când creditorii au solicitat retrageri de capital tot mai frecvente, afectându-se astfel finanţele întreprinderii şi administrarea acesteia, situaţia generală n-a putut decât să se apropie cu repeziciune de nivelul actual.

În anul 1862, s-a dispus intrarea în insolvenţă a afacerii şi, nici până în prezent, nu s-a ajuns la o soluţie de comun acord cu creditorii.

Producţia de metale şi mărfuri, care în anul 1828 ajungea la 124 000 de guldeni (monedă convenţională) şi a crescut, în anul 1858, la 503 000 de guldeni (monedă convenţională), a atins, în anul 1864, cifra de circa 104 000 de guldeni (valută austriacă), fără a se lua în calcul valoarea barelor de fier produse din stocurile proprii de fier brut din anul 1863.

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)

Nu există nicio îndoială pentru faptul că o afacere precum cea a lui Vincenz Manz de Mariensee în Bucovina nu poate pur și simplu să dispară complet, deoarece, pe de o parte, servește intereselor statului, iar pe de alta, fabricile n-ar putea rezista fără ea. În aceeași măsură însă, este profund regretabil faptul că un om, care a făcut atât de multe lucruri importante și care a fost condus în acțiunile sale de cele mai nobile gânduri, a trebuit să-și încheie misiunea sa pe pământ în mijlocul unor astfel de calamități.

Vincenz (II) Man(t)z, cavaler de Mariensee și soția sa, Iosefina de Mariensee, născută Pohl. Sursa: Gheorghe G. Bezveconnâi, „Figuri și umbre din Nordul Moldovei”, în „Din trecutul nostru”, Chișinău, anul III, nr. 21–24, iunie – septembrie 1935, p. 6.

Cu o tărie sufletească admirabilă, el a rezistat în fața presiunii exercitate de conjunctura ultimilor ani asupra propriei persoane. Nu a putut fi mereu la fel de puternic, văzându-și munca de o viață sfărâmată în bucăți, muncă prin care spera să asigure soției sale credincioase, copiilor și nenumăraților nepoți, care plâng acum la mormântul său, o existență lipsită de griji.

Mari virtuți, mult peste slăbiciunile omenești care nu l-au părăsit, au intrat în mormânt odată cu acest veteran al industriei austriece a mineritului. Poate să se odihnească în tihna ocrotitoare a pământului!

Borșa, 16 iulie 1865, Bruno Walter

BDD-A32699 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:41:44 UTC)